

General armije
Nikola LJUBIČIĆ

MODERNIZACIJA ORUŽANIH SNAGA

UNIVERZALNI PROCES I TRAJAN ZADATAK KOMANDI I ORGANIZACIJA SK

Deseti kongres Saveza komunista Jugoslavije je ukazao na potrebu da se organizacije i rukovodstva SK, komande i starješine svestrano zalažu za stalno podizanje borbene gotovosti oružanih snaga na viši stepen i jačanje efikasnosti odbrambenog sistema cijelog društva. Taj zadatak je u svom izlaganju na Kongresu naglasio i drug Tito.

Ostvarivanje tog izuzetno značajnog i trajno aktuelnog zadatka zahtijeva svestrano angažovanje svih snaga i mogućnosti u rješavanju problema modernizacije oružanih snaga kao univerzalnog procesa koji obuhvata sve sfere naše djelatnosti — od idejno-političkog rada, savremene organizacije rada komandi i štabova, naučnoistraživačke djelatnosti, vaspitanja i obuke, kadrovske politike i brige za ljude, do opremanja jedinica savremenom borbenom tehnikom i oružjem.

Zbog toga je u kongresnoj Rezoluciji o zadacima Saveza komunista u opštenarodnoj odbrani, bezbjednosti i društvenoj samozaštiti, pored obaveze da se pripadnici oružanih snaga vaspitavaju na marksističkoj ideologiji i idejnim opredjeljenjima SKJ u unutrašnjoj i spoljnoj politici, ukazano na:

— »...neophodnost da se Jugoslovenska narodna armija, kao oružana sila radničke klase i svih naroda i narodnosti Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije izgrađuje i razvija u još savre-

meniju vojnu organizaciju, da se oprema sve modernijim naoružanjem i ratnom tehnikom, i da se stalno osposobljava za uspješno izvršavanje zadataka u suprotstavljanju svakom potencijalnom agresoru,

— zadatak daljeg razvijanja i jačanja teritorijalne odbrane i neophodnost njenog opremanja modernim naoružanjem i stalnog usmeravanja njenog razvoja u skladu sa jedinstvenim ciljevima, planovima i doktrinom upotrebe oružanih snaga i sa njenom društveno-političkom ulogom u opštenarodnoj odbrani«.

Pošto modernizaciju shvatamo kao univerzalan, složen i trajan proces cjelokupnog razvoja naših oružanih snaga u sferi teorije i prakse, pri utvrđivanju neposrednih zadataka moramo stalno da polazimo od ocjena vojno-političke situacije u svijetu, stepena materijalnog i društvenog razvoja zemlje i uloge oružanih snaga u odbrani slobode, nezavisnosti i teritorijalnog integriteta Jugoslavije.

PROTIVRJEČNOSTI I DILEME SAVREMENOG SVIJETA

Vojno-političku situaciju svijeta u kojem živimo karakterišu duboke društveno-ekonomske promjene i vrlo složeni politički procesi, koji nose brojne neizvjesnosti, pogotovu za male i novooslobođene zemlje i narode koji se bore za svoju sopstvenu nezavisnost i za ravnopravne međunarodne političke, ekonomske i druge odnose. U vezi s tim drug Tito je i nedavno istakao da »nema ni jednog područja u svijetu za koje se sa sigurnošću može reći da je van opasnosti od ratnih sukoba«.

Takva objektivna svjetska kretanja, promjene i dileme ne mogu da mimoidu ni našu zemlju. Naprotiv, ona je zbog svoje nesvrstane spoljnopolitičke orijentacije, samoupravnog socijalističkog razvitka i geostrategijskog položaja u žiži najvažnijih svjetskih kretanja i problema.

Snažan pečat razvoju vojno-političke situacije u svijetu daje kriza energetskih i stratezijskih sirovina, prije svega nafte i hrane, što još više produbljuje opštu nesigurnost i nepovjerenje među narodima i državama, pri čemu velike imperijalističke sile, i same pogođene, pored ostalog, i ekonomskom recesijom, prijete da će svoje probleme rješavati svim sredstvima, pa i oružjem. Krizna ekonomska kretanja u svijetu mogu biti izvor novih pretnji, pritisaka, pa i ratnih sukoba. Takav razvoj svjetskih događaja dovodi u pitanje postojeće ekonomske, političke i vojne odnose, a u pojedinim zem-

ljama i regionima situacija je bremenita promjenama koje zadiru u postojeće društveno-ekonomske, političke i vojne strukture.

Lokalni ratovi i pritisci. Imperijalističke snage su poslije drugog svjetskog rata poduzele oko stotinu oružanih intervencija i otvorenih agresija od kojih neke još i danas traju. Preko šezdeset lokalnih ratova i drugih vrsta agresivnih pritisaka vođeno je, uglavnom, na teritorijama nesvrstanih zemalja. Učestalost upotrebe vojne sile ne ogleda se samo u oružanim akcijama, već i u drugim oblicima agresivnih postupaka koji, ponekad, daju i veće rezultate nego rat. Najčešće se pribjegava vojnim udarima i pučevima.

Ukazujući na mogućnost izbijanja ratnih sukoba, kao objektivne realnosti našeg vremena, drug Tito je na Desetom kongresu SKJ, pored ostalog, podvukao »da su svi ratovi poslije drugog svjetskog rata vođeni tamo gde su agresori očekivali najmanji otpor i računali na brz uspjeh. Po pravilu, agresije nisu preduzimane na one zemlje i narode gdje je očekivan jak otpor i gdje je ishod rata za agresora bio neizvestan«.

U svim tim ratovima, bez obzira na to gdje i kakvim oružjem su vođeni, stavljeni su na provjeru cijela nacija i svaki pojedinai čovjek. Ali oni su pokazali da su, isto tako, agresori doživjeli sigurnan poraz kada su se sukobili sa narodom koji je riješen i pripremljen da se svim snagama i sredstvima bori za slobodu i nezavisnost.

Sredozemlje u globalnoj strategiji. Težište svjetske konfrontacije se pomjerilo u Sredozemlje, na Bliski i Srednji istok. Sredozemni bazen, zajedno sa Bliskim i Srednjim istokom i područjem indijskog potkontinenta i Indijskog okeana, čini organsku cjelinu u globalnoj konfrontaciji zainteresovanih sila. Njihovi oprečni interesi i sve veći zahtjevi drugih zemalja u tom vrlo značajnom i stratejski osjetljivom regionu čine situaciju još složenijom. Neprekidno gomilanje oružja, manevri, pokreti snaga, stvaranje baza itd. takođe komplikuju odnose i prijete da ovaj region postane poprište vojnog nadmetanja supersila i još šire konfrontacije i nestabilnosti.

U izuzetno nemirnom području Sredozemlja, ako se već ne može obezbijediti najbolje rješenje da taj region pripada samo pribrežnim zemljama, nastoji se uspostaviti ravnoteža odnosa snaga, što je bolje nego prisustvo samo jedne sile. Pri tome ne bi bilo dobro da se poremećajem te ravnoteže omogućii nekoj imperijalističkoj sili da kroji sudbinu tog regiona onako kako bi njoj najviše odgovaralo.

Razumije se da se to više ne može činiti ni zbog aktivnosti nesvrstanih zemalja kao činioca svjetske politike, bez čijeg se učešća ne može rješavati, a pogotovo riješiti ni jedan problem savremenog

svijeta. Značaj nesvrstanosti je, pored ostalog, ne samo u brojnosti nesvrstanih zemalja, u veličini i važnosti geostrategijskog prostora koji zauzimaju (a koji nije od malog strategijskog značaja i za velike sile i blokove) već i u tome što se radi o zemljama kroz koje prolaze najvažnije međunarodne pomorske i vazdušne komunikacije, koje su bogate izuzetno važnim strategijskim sirovinama i koje svojom politikom mogu znatno uticati na pozitivan razvoj događaja. Ono što je najvažnije, nesvrstanost, za razliku od blokova i njihove konfrontacije, nudi svijetu rješenja za prevazilaženje kriznih situacija i za očuvanje mira u svijetu.

Evropa i njene protivvrječnosti. Protivrječnosti svijeta posebno se odražavaju na prilike i kretanja u Evropi. Sve ono što potresa svijet možda se nešto jače osjeća na području Evrope. Tome se pridružuje inflacija, ekonomska stagnacija, pa i recesija, što dovodi do sve dublje i šire krize, naročito u nekim zemljama zapadne Evrope, što i našoj zemlji donosi nove teškoće i opasnosti. Uz to kiparskom dramom i grčko-turskim sukobom otvoreno je novo krizno žarište na jugoistoku Evrope, čiji se rasplet i moguće reperkusije odražavaju i na naš položaj i bezbjednost. Iako se razvoj događaja može teško predvidjeti, sigurno je, međutim, da će ta kriza duže trajati.

Jednom rječju, u čitavom poslijeratnom razvitku Evrope narasle su i produbljivale se određene protivvrječnosti, koje su sve više vodile stvaranju i egzistiranju dva različita društveno-politička i ekonomska sistema sa različitim političkim ciljevima, što je dovelo do formiranja blokova.

U Evropi i nekim njenim bližim regionima skoncentrisane su najjače snage suprotstavljenih blokova, koji inače odgovaraju ciljevima globalne politike supersila. Otuda na tlu Evrope imamo stalno uspostavljanje ravnoteže u odnosu snaga na relaciji Istok — Zapad, kako neka strana ne bi došla u podređen položaj. Ako se ima u vidu da je i u protekla dva rata Evropa bila najvažnije ratište, kao i činjenica da se stanje međudržavnih odnosa na tlu Evrope odražava na sveukupne međunarodne odnose, postaje jasno zašto se evropskom ratištu u strategijskim planovima NATO i VU pridaje toliki značaj.

Za realizaciju svoje globalne politike najveće sile nastoje da prošire zone svog uticaja. I dok su ti uticaji na centralnom i severozapadnom vojištu relativno jasno definisani i organizaciono uobličeni, s usvojenom doktrinom i strategijom, dotle na južноеvropskom vojištu i njegovom gravitacionom sredozemnom području postoje još

uvijek prostori — nerazgraničene zone gdje se sukobljavaju osvajački interesi i ambicije imperijalističkih snaga. Ovaj region je od velikog strategijskog značaja jer je, pored ostalog, pogodna operacijska osnovica koja se vezuje za područje Afrike i Azije. Razvoj događaja u Sredozemlju, na Bliskom istoku, na Kipru, Portugalu upozorava na svu složenost situacije koja nas okružuje.

Međutim, nesvrstana Jugoslavija i ubuduće će činiti sve, što je do nje i što se ne kosi sa njenim principima, da sa susjednim zemljama ima što bolje odnose, da mir na njenim granicama bude što stabilniji, što će, razumije se, u velikoj mjeri u globalu i u pojedinostima zavisiti od razvoja dosta složene situacije u susjednim zemljama i njihove praktične politike prema nama, pogotovu onih susjeda s kojima nam predstoji rješavanje nekih otvorenih pitanja. Stabilnost mira zavisice i od razvoja događaja u širem regionu uzburkanog Sredozemlja, pa i od odnosa snaga koje se u tom regionu uspostavljaju.

Uporedo s pomenutim razvojem događaja kod susjeda i u Sredozemlju, vidimo da su strategija i praksa reakcionarnih snaga usmjerene i na pokušaje unutrašnjeg razbijanja naše zemlje, na slabljenje i na rastakanje naše otpornosti prema spoljnim pritiscima kao i na paralisanje naše uloge i prestiža u nesvrstanom svijetu, jer politika nesvrstanosti ugrožava klasne imperijalističke interese i osnove.

Ako se tome doda da se sprovodi kvalitetno jačanje oružanih snaga i povećanje budžetskih rashoda za vojsku u nekim susjednim zemljama, kao i jačanje flotnih snaga u Sredozemlju itd., očito je da raste i realna prijetnja bezbjednosti cjelokupnog regiona, pa i naše zemlje.

Politika SFRJ je poznata. Ona je za razgovore i dogovore, za kontakte koji vode popuštanju zategnutosti i miru u svijetu, ali bez žrtvovanja interesa drugih, posebno malih, nesvrstanih i nerazvijenih zemalja. Takav njen principijelan stav mnogima smeta. Zbog toga, kao i zbog njene aktivnosti u nesvrstanom svijetu, naša zemlja je izložena sve intenzivnijoj političkoj, obavještajnoj i psihološkoj aktivnosti reakcionarnih, agresivnih snaga.

O politici sporazumijevanja. Napredne snage i javnost u svijetu pozitivno ocjenjuju sastanke, razgovore i sporazume državnika velikih sila, jer od njih, s razlogom, očekuju da doprinesu popuštanju međunarodne zategnutosti, ograničavanju strategijskog naoružanja, izbjegavanju svjetskog nuklearnog rata itd. Međutim, iluzija je, prvo, očekivati brzo i radikalno razoružanje u svijetu, a, drugo,

svijet mora biti zabrinut zbog opasnosti da takvi kontakti mogu dati i suprotne efekte ako se dogovorima ugrožava sudbina malih zemalja ili podstiče i omogućava nastavljanje trke u naoružavanju klasičnim oružjem, ako se međunarodni odnosi dovode do zaoštavanja, naročito na Bliskom istoku, čime bi se proces indirektno konfrontacije nastavio, čak i u najtežem obliku — putem lokalnih ratova i sukoba.

S tim u vezi činjenica je da odnos stvoren početkom ostvarivanja politike detanta u mnogim oblastima ne dobija željene pravce i obrt, niti daje očekivane rezultate na svjetskom planu. Istina, izbalansiran nuklearni potencijal dviju supersila i ukupan obim vojnih snaga dva bloka učinili su manje vjerovatnim izbijanje opšteg rata, ali time nisu smanjene opasnosti za bezbjednost malih i nezavisnih zemalja. Naprotiv, posljednji događaji ukazuju na to da su te opasnosti čak i povećane, u prvom redu zbog toga što, i pored sporazumijevanja i dogovaranja, što je pozitivno kao proces, suštinske razlike i suprotni interesi blokova i dalje ostaju. Dostignuta globalna ravnoteža snaga između dva bloka ne može biti trajna osnova za svjetski mir, kao što ni dogovaranje u uskim, zatvorenim okvirima ne može dati krajnje i potpuno pozitivne rezultate. U konstelaciji takve politike i prakse sadržane su i mogućnosti novih kriza s manjim ili većim rizikom konfrontacije i supersila. Otuda se agresivnost imperijalističkih, neokolonijalističkih i hegemonističkih snaga ne smanjuje, već, naprotiv, koristeći se upravo detantom kao paravanom — ona jača.

Agresivne snage, nasuprot procesu popuštanja i borbi malih i nesvrstanih zemalja za punu političku i ekonomsku emancipaciju i samostalnost, okupljaju se i povezuju sa najmračnijim snagama reakcije i antinarodnim diktatorskim režimima koje je istorija odavno osudila. Te snage su, naočigled svijeta, otvorile čitav lanac kriza koji ide od jugoistočne Azije preko Bliskog istoka i Sredozemlja do Srednje i Južne Amerike. Tako su u mnogim dijelovima svijeta narodi i zemlje izloženi grubom miješanju u njihove unutrašnje poslove, pa i agresiji. Pritisci na samostalne nezavisne zemlje, prije svega na male i srednje, intenziviraju se. Nesvrstane zemlje su na glavnom pravcu udara, naročito poslije Alžirske konferencije koja je dala nove, snažne podsticaje u borbi za nezavisnu i nesvrstanu politiku. Sve to nalaže potrebu još aktivnijeg uticaja nesvrstanih na pozitivan razvoj svjetskih događaja i traženje takvih odbrambenih rješenja u interesu očuvanja svjetskog mira i bezbjednosti svake zemlje ponaosob, pa i naše.

Živimo u svijetu u kome se sve veća pažnja poklanja vojnom faktoru. Svi oni koji imaju osvajačkih pretenzija na njega računaju i od njega mnogo očekuju. Na vojnu silu se u sve većoj mjeri oslanja politika. To dovodi do ubrzanog razvoja vojne nauke u oblasti strategije, a uporedo s tim razvijaju se operatika i taktika, kao i vojna tehnika i tehnologija. Rezultat svega toga su, pored ostalog, pronalasci i razvijanje sredstava veoma velike razorne moći.

Osnova za definisanje vojne politike, naše ili ma koje druge zemlje, jeste unutrašnja i spoljna orijentacija. U slučaju naše zemlje unutrašnja orijentacija razvoja je socijalističko samoupravno društvo, a spoljnopolitička orijentacija je nesvrstanost, obezbjeđenje naše samostalne i nezavisne pozicije. Iz toga proističe naša dosljedna borba za mir u svijetu, u prvom redu za mir na našim granicama. Polazeći od principa miroljubive koegzistencije, nastojimo da se problemi u svijetu i sa našim susjedima rješavaju sporazumijevanjem, a ne vojnom silom.

Strategijski ciljevi naše vojne politike našli su svoj izraz u razradi doktrinarnih postavki koncepcije ONO, Ustava SFRJ, ustavima republika i pokrajina i drugim osnovnim zakonskim propisima. Ono što je dosad učinjeno na normativno-pravnom regulisanju narodne odbrane predstavlja zaokrugljenu cjelinu. Tu nije riječ o formalnoj normativno-pravnoj strani regulisanja odbrane, već o suštinskoj organizacionoj i funkcionalnoj razradi prava i obaveza svih društvenih subjekata u oblasti opštenarodne odbrane na jedinstvenim idejnim osnovama. U razradi i oblikovanju naše jedinstvene strategije oružane borbe i otpora, a da bismo ostvarili osnovne ciljeve koje nam naša politika i naše društvo postavlja, nastojali smo da predvidimo što svrsishodniju upotrebu svih snaga i sredstava našeg društva kako bismo obezbijedili da u miru izgrađujemo naše samoupravno socijalističko društvo. Tako je u razradi razgranatog odbrambenog sistema precizirano mjesto svakog društvenog činioca — počev od udarnih strategijskih grupacija operativnih snaga i teritorijalnih i partizanskih jedinica, koje pokrivaju cijelo jugoslovensko ratište, do gotovo 15.000 mjesnih zajednica i više desetina hiljada radnih organizacija širom Jugoslavije, osposobljenih za oružanu borbu i druge oblike otpora i aktivnosti u eventualnom ratu.

Osnovna karakteristika cjelokupne naše strategijske orijentacije je da se u planiranju priprema za odbranu oslanjamo na vlastite snage, a na saveznike van naših granica samo u onom obimu u kome se obezbjeđuje naša puna samostalnost i uzajamni interes.

Po obimu i teritorijalnosti naša vojna strategija je *opštenarodna* i *opštejugoslovenska*.

Opštenarodna je po tome što odbranu zasniva na učešću cijelog naroda i što je njen cilj da zaštiti i obezbijedi slobodu svih građana SFRJ.

Opštejugoslovenska je po tome što ćemo jednako braniti svaku stopu jugoslovenske teritorije i što smatramo da je ugrožavanje ma kog dijela zemlje — ugrožavanje integriteta cijele Jugoslavije.

Naše oružane snage — Jugoslovenska narodna armija i teritorijalna odbrana su jedinstvene i imaju iste klasne, političke i vojne ciljeve. »Obje komponente naših oružanih snaga imaju istu društveno-političku suštinu« (Tito). Jugoslovenska narodna armija kao dio opštenarodnog odbrambenog sistema je opštejugoslovenska po karakteru; to svoje svojstvo mora i dalje razvijati, jer ona jednako pripada svim našim narodima i narodnostima.

Strategija odvrćanja. Cilj koji se postavlja pred našu strategiju je da svojom odbrambenom sposobnošću odvratimo svakog potencijalnog agresora od bilo kakvih pokušaja ugrožavanja naše slobode, nezavisnosti i teritorijalnog integriteta. Cilj je, dakle, da ne dođe do agresije. To je moguće samo ako smo snažni, ako posjedujemo takav borbeni mehanizam i sistem mjera koji bi, ukoliko dođe do agresije, bili sposobni da slome svakog agresora i da ga razbiju i izbace iz zemlje. Neke zemlje u ostvarivanju strategijskog cilja, izraženog u strategiji odvrćanja, traže oslonac u jačanju samo klasičnih snaga, a druge se oslanjanju na zastrašujuća sredstva — nuklearna, hemijska i biološka oružja. Naša vojna strategija, s obzirom na veličinu zemlje, njene materijalne mogućnosti, geostrategijski položaj, a posebno na tradicije i društveno-politički sistem, odvrća napadača od agresije organizovanom snagom cjelokupnog potencijala zemlje, oslanjajući se na društvene snage i na moralno-politički faktor, uključujući tu moderno i savremeno opremljene oružane snage — JNA i TO.

Strategija totalnog opštenarodnog rata. Naša zemlja se priprema za strategiju totalnog opštenarodnog odbrambenog rata, a ona u našim uslovima znači: prvo, da ćemo u ratu angažovati sve snage i sve mogućnosti društva i, drugo, da se spremamo i osposobljavamo da vodimo rat do pobjede. S obzirom na oba ta cilja, pred našu strategiju postavljaju se i odgovarajući zahtjevi i zadaci. Angažovanje svih snaga treba da obuhvati organizovano uključivanje u borbu i otpor svih društvenih komponenata, ljudskog i materijalnog faktora. Da bi se samoupravno društvo uspješno suprotstavilo agre-

siji, ono mora biti tako organizovano da se svaki njegov član osjeća odgovornim za odbranu, odnosno da se od svakog traži da razmišlja i da svjesno doprinosi uspješnom vođenju borbe i pružanju otpora.

U pripremanju za vođenje rata do pobjede polazimo od toga da onaj ko krene na Jugoslaviju mora računati na to da naši građani ne znaju za kapitulaciju. To načelo, prema kome niko nema pravo da potpiše kapitulaciju je i našim Ustavom utvrđeno. Neprijatelj mora računati na dugotrajan i iscrpljujući rat. Takva strategijska orijentacija obavezuje sve društvene činioce da rade na tome da se cijelo društvo u svim sferama djelatnosti tako organizuje i pripremi da može voditi rat do pobjede.

TITOVO VOJNO DJELO — OSNOV DOKTRINE I STRATEGIJE

Pripremiti zemlju, cijelo društvo i njegove oružane snage za totalno suprotstavljanje agresiji znači imati solidnu dugoročnu koncepciju razvoja, a to opet znači da ona treba da bude teoretski zasnovana na naučnoj osnovi i da je valja stalno provjeravati u praksi, jer pripremama za odbranu nema kraja, kao što ne sme biti ni mjesta samozadovoljstvu postignutim rezultatima. S tim u vezi drug Tito, govoreći o opštenarodnoj odbrani na Desetom kongresu, je podvukao da »Opštenarodnu odbranu moramo i dalje jačati i usavršavati, jer su ratovi i upotreba sile u savremenom svijetu realnost sa kojom se mora računati«.

U skladu s procjenom sadašnje vojno-političke situacije napori na pripremi cijelog društva, a napose oružanih snaga, za odbranu dobijaju izuzetno opštedruštveno, političko i strategijsko značenje. Do sada su uloženi ogromni napori radi dosljedne primjene koncepcije opštenarodne odbrane. U tome su ostvareni zapaženi rezultati, o čemu svjedoči i ocjena Desetog kongresa SKJ, da izgradnja sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite spada u najkrupnija ostvarenja u našem društvenom razvoju.

Sve procjene potreba i mogućnosti društva, a i brojne i kompleksne provjere efikasnosti sistema opštenarodne odbrane, nedvosmisleno potvrđuju da su realno utvrđeni doktrina i strategija rata i oružane borbe i da je, u skladu s tim, razrađen adekvatan perspektivni program izgradnje oružanih snaga, da su racionalno određeni njihova struktura, dimenzija i dalji pravci razvoja i priprema. Time je koncepcija opštenarodne odbrane postala zaokrugljen i cjelovit doktrinarni, naučni, idejno-politički i vojnostrategijski koncept —

univerzalan po sadržaju, jer odražava opšte zakonitosti i tendencije procesa u savremenom svijetu i bitna obilježja savremenog rata, osoben po pojavnim oblicima, jer potpuno odražava naše jugoslovenske društvene, istorijske i druge uslove među kojima presudan značaj imaju naš društveno-politički sistem, odnosi u međunarodnoj zajednici i naučno-tehnički i tehnološki faktor.

Razradom koncepcije ONO i izvršenjem zadataka iz domena opštenarodne odbrane, ukupnom modernizacijom i drugim mjerama povećana je borbena snaga JNA, njena manevarska sposobnost, udarna i vatrena moć. JNA je u ovoj fazi osposobljena da uspješno obavlja svoju funkciju kao okosnica cjelokupnog sistema opštenarodne odbrane u svim uslovima agresije. Dostignuća teritorijalne odbrane takođe su velika, zapravo tolika da dostignuti obim u njenom razvoju zahtijeva dalje organizaciono učvršćenje i kvalitetno jačanje, posebno organizacijsko-formacijske strukture štabova i jedinica i njihovo dalje opremanje i osposobljavanje.

Izgrađeni su i savremeni sistemi regrutovanja i mobilizacije kojima se znatno smanjuje kritični proces prelaska društva na ratni kolosjek i povećava mobilnost i spremnost cijelog društva za odbranu. Stvorene su realne šanse da se agresor, ako bi krenuo u avanturu, na našem tlu preduhitri u akciji, pogotovu udarnom snagom jedinica namijenjenih da se obračunaju sa neprijateljskim oklopnim, vazdušnodesantnim i pomorscodesantnim snagama. Bitno je povećana manevarska i udarna moć svih jedinica JNA i TO, ojačani svi borbeni sistemi, a naročito za protivoklopnu borbu i protivvazdušnu odbranu.

Titova strategijska ideja da se savremenoj agresiji suprotstavimo totalnim odbrambenim ratom, totalnom oružanom borbom i totalnim otporom vojske i naroda na cijelom našem ratištu — postala je realnost. S tim u vezi, naš odbrambeni sistem je, putem vježbi i drugih provjera, dokazao svoju ofanzivnu moć i sposobnost da vodi kombinovane operacije — do pobjede.

Sada, kada je razrađena strategija oružane borbe i utvrđeni ostali doktrinarni stavovi treba ići dalje, do pojedinosti. Treba vidjeti kako će u okviru strategije oružane borbe, čija je osnova razrađena, djelovati strategijska tijela; treba dalje razrađivati i osavremenjavati operativnu vještinu i taktiku; zatim, upotrebu vidova i rodova, elemente borbenog i materijalnog obezbjeđenja, sistem komandovanja, upotrebu teritorijalnih i partizanskih jedinica u novim uslovima, upotrebu novih borbenih sredstava i borbenih sistema koji će odgovarati novim uslovima u kojima bi se rat vodio itd.

Kao društvo koje sebe gradi na temeljima marksističke nauke, odavno smo shvatili da je veoma važan zadatak da stalno razvijamo i primjenjujemo vojnonaučnu misao, pri čemu je bogato i izuzetno vrijedno Titovo vojno djelo osnova teorijske razrade koncepcije opštenarodne odbrane. Te misli treba dalje razvijati i u praksi ugrađivati, rukovodeći se poznatom istinom — da bez dobro naučno razrađene teorije nema ni dobre prakse.

MODERNIZACIJA — OSNOV NAPRETKA

Da bi oružane snage i zemlju u cjelini učinili borbeno još spremnijim, predstoje nam znatni naponi da se, naučnom metodologijom, na osnovi procjene ljudskih, ekonomskih, tehničkih i svih drugih činilaca, predviđa budućnost, bolje reći, razvoj događaja, izgled i fizionomija eventualnog rata i, u tom kontekstu, razvoj svih a posebno tehničkog faktora. Jednom riječju, ni jedan projekt ili prijedlog za rješavanje aktuelnih problema i upotreba neće ispuniti osnovne kriterije ako u isto vrijeme ne predstavlja i projekciju budućnosti. Da bi se ovo postiglo, treba više koristiti nauku, timski rad, savremeno organizovan rad štabova sastavljenih od visokoobrazovanih, klasno opredjeljenih i politički zrelih ljudi, bilo da je riječ o starješinama oružanih snaga, bilo o pripadnicima civilnih naučnih institucija čiji se rad mora uklapati u jačanje odbrambenog sistema društva.

Da bi projekti modernizacije oružanih snaga odgovarali potrebama u budućnosti, njihovoj izradi se mora prilaziti svestrano i analitički, ponirujući dublje u vojnu naučnu oblast u cjelini i u njene pojedinosti. Isto tako za svaku etapu razvoja treba naći najbolji oblik vojne organizacije i najadekvatniji način da se ona iskoristi, treba pronaći najbolje načine obučavanja ljudi, tako da bi oružane snage i narod bili spremni i sposobni za oružanu borbu i otpor svakom agresoru. Pri tome i naše i tuđe ratno iskustvo ukazuje da je osposobljavanje komandi i štabova osobito važan element strategije, odnosno da će komandovanje biti uspješno samo ako se dobro poznaje protivnik, njegova organizacija, snaga, način ratovanja, oružje i sve drugo što on sprema za rat.

Podsticati stvaralaštvo i inicijativu. Za brže podizanje borbene spremnosti oružanih snaga i zemlje u cjelini na viši stepen neophodno je da se kod ljudi u oružanim snagama i izvan nje razvija stvaralaštvo, inicijativa i novatorstvo. Vojne jedinice, ustanove i komande treba u tu svrhu da koriste vojne škole i institute, ali i

cjelokupan naučni potencijal zemlje. Vojni instituti i fabrike treba da budu centri oko kojih će se okupljati što širi krug naučnih stvaralaca.

Velike sile svoju strategiju mogu da zasnivaju na ogromnoj snazi, na nuklearnoj moći, na jakoj vatri, snažnom udaru i manevru, a mi svoju snagu moramo da zasnivamo na masovnom učešću naroda, na spremnosti ljudi da brane ono što su izgradili, ali i na vještini i znanju. U tom pogledu mi moramo biti nadmoćniji zbog čega naučnim dostignućima i njihovom korišćenju u praksi moramo poklanjati sve veću pažnju.

Sada, kada imamo jasne teoretske osnove koncepcije, zakone i uputstva razrađene na tim osnovama, naša socijalistička zajednica je u mogućnosti da izradi i neophodne planove izgradnje i upotrebe oružanih snaga, a armijski kadrovi u mogućnosti su da pomognu u planiranju priprema za rat i državnim i društvenim strukturama — od Federacije do opštine i mjesne zajednice. To će omogućiti da se pouzdanije ide u dalju izgradnju borbenih sistema i uopšte u modernizaciju JNA, TO i odbrambenog sistema u cjelini, pri čemu će se, sigurno, potvrđivati dosadašnje iskustvo: kad god se izašlo sa jasnom, preciznom i ubjedljivom koncepcijom dugoročnog razvoja, materijalna sredstva su pronađena. Tada je sa modernizacijom, uz pravilno i celishodno angažovanje ljudskih snaga, išlo brže, bolje i odlučnije. Sve u svemu, tehnička i opšta modernizacija oružanih snaga mora biti usklađena sa razvojem naše vojne misli.

U pripremanju zemlje za rat bitno je, pored ostalog, predvidjeti razvoj borbenih sredstava i uopšte ratne tehnike, pa u skladu sa tim organizovati vlastiti naučnoistraživački rad, podsticati razvoj, osvajanje i proizvodnju oružja i tehnike — da zemlja i njene oružane snage ne bi zaostale za agresorom. U tim predviđanjima treba se koristiti svim naučnim dostignućima i svim ljudskim mogućnostima i u Armiji i izvan nje, pri čemu se, uz izučavanje tehničko-tehnološkog progressa i taktičke upotrebe pojedinih borbenih sredstava, treba i šire koristiti iskustvima iz posljednjeg rata na Bliskom istoku, iskustvima iz rata u Vijetnamu i drugih savremenih ratova.

Rat na Bliskom istoku za nas je vrlo poučan, i pri izučavanju pojedinih pitanja treba se češće vraćati na praksu i iskustva stečena u njemu, razumije se sa saznanjem da bi već slijedeći rat, ako bi se vodio na tom prostoru, bio drugačiji od prethodnog, kao što bi, sva-kako, bio drugačiji i od rata koji bi se vodio na našoj teritoriji. To razumije se, ne umanjuje potrebu da se šire sagledaju i brže uopštavaju, na primjer, iskustva iz upotrebe oklopnih snaga i protiv-

tenkovskih sredstava, avijacije i protivavionskih oruđa, sredstava za izviđanje, elektronsko ometanje, upotrebe sredstava za navođenje, napalm i protivpožarnih sredstava, artiljerijskih granata i bombi sa protivpešadijskim i drugim veoma razornim svojstvima. Sva ta izučena i provjerena iskustva treba unijeti u programe razvoja naoružanja JNA.

Novo naoružanje i oprema. U tehničkoj modernizaciji oružanih snaga u narednom periodu predstoji sistematsko uvođenje većeg broja novog oružja i opreme, što će predstavljati nov kvalitet njihove borbene spremnosti. Modernizacija se sprovodi na osnovu naših verifikiranih iskustava sa obuka i vježbi, na temelju iskustava iz posljednjeg rata na Bliskom istoku u kome je upotrijebljena najsavremenija borbena tehnika, a i iz drugih brojnih vojnih sudara koji su se desili u svijetu. Naše društvo i oružane snage moraju izvlačiti određena iskustva iz proteklih ratova, jer moraju biti organizovane, osposobljene i spremne da imaju, ako bi došlo do agresije na zemlju, takva borbena sredstva kakvim raspolažu sve savremene armije u svijetu, tako da se mogu uspješno suprotstaviti svakom eventualnom agresoru.

To su u prvom redu sredstva kojima bi se oružane snage efikasno suprotstavile jakim neprijateljevim oklopnim snagama, tj. protivoklopna sredstva, zatim protivavionska, savremena elektronska i raketna sredstva. Mora se raspolagati modernim oružjem, jer u ratu koji bi Jugoslaviji mogao biti nametnut naše snage ne bi vodile samo odbrambena dejstva, već bi, prije svega, nastojale da ofanzivnim dejstvima preotimaju operativnu i stratejsku inicijativu. Zato se mora raspolagati oružjem za suprotstavljavanje agresoru, za sprječavanje prodora njegovih formacija, ali prije svega za ofanzivna dejstva, za rat do konačne pobjede.

Znatno veći dio pomenutih savremenih tehničkih sredstava proizvešće se u našoj zemlji, a ostali dio nabavljao se iz inostranstva. Za takvu proizvodnju je, pored ostalog, potrebno imati veoma stručan i sposoban naučnoistraživački kadar. Zato se u posljednje vrijeme vojnim tehničkim institutima poklanja osobita pažnja. Oni su usmjereni na težišna pitanja razvoja naoružanja i ratne opreme i, s tim u vezi, na fundamentalna istraživanja. Ti instituti i naša vojna industrija do sada su dali čitav arsenal raznovrsnog oružja, i to veoma savremenog i traženog i na inostranom tržištu. Iz toga se vidi da imamo brojne i stručan naučnoistraživački kadar kome se mogu povjeriti najsloženiji zadaci, koji se može angažovati u projektovanju i proizvodnji i najsavremenijih borbenih sredstava. Naša vojna industrija, a djelimično i ostala industrija, osim borbe-

nih sredstava za jedinice KoV-a proizvodi i savremene školske i borbene avione na mlazni pogon, raketne topovnjače, najsavremenije podmornice na klasičan pogon i drugo oružje.

U tom pogledu sa razlogom možemo biti optimisti, možemo imati puno povjerenje u naš naučni kadar. Ali, rezultati će sigurno biti veći ako se učine novi naponi i u tome da se okupe svi koji rade na naučnom, naučnoistraživačkom i stručnom poslu, da se brže razvija kooperacija ONO i drugi oblici saradnje, da se angažuju stručni ljudi u svim naučnim institutima u zemlji. Na tim problemima treba okupiti sav kadar kojim se raspolaže, što znači i vojnike-stručnjake; inženjere, tehničare, sve koji mogu doprinijeti na području istraživanja, projektovanja i proizvodnje. Jednom riječju, tehničkom modernizacijom treba povećati vatrenu moć, udarnu snagu i manevarsku sposobnost naših jedinica. S druge strane, da bismo držali korak sa vremenom u kome živimo i vremenom koje će doći, insistiramo na potrebi stalne i ukupne, ne jednostrane odbrambene modernizacije našeg društva, a posebno oružanih snaga.

Nužna je savremenija tehnologija rada. Tehnička modernizacija oružanih snaga podrazumijeva i savremeniji način rada, bolju organizovanost posla, savremeniju i moderniju obuku, materijalno-tehničko obezbjeđenje, racionalno ekonomsko-finansijsko poslovanje usklađeno sa materijalnim mogućnostima i ekonomskim kretanjima u zemlji, sa posljedicama ekonomske krize u svijetu koja i nas pogađa, pri čemu treba dobro gazdovati, ali ne na štetu borbene spremnosti. Treba iskoristiti sve unutrašnje rezerve, razvijati takmičarski duh, takmičenje u tome ko će dalje stići u izgrađivanju borbene spremnosti, u jačanju moralno-političkog jedinstva, u ekonomisanju materijalnim sredstvima, održavanju ratne tehnike itd. Tu se podrazumijeva i kritičko i stvaralačko preispitivanje dosadašnje aktivnosti, brzo mijenjanje svega onoga što smeta da se postižu i veći i bolji rezultati uz podsticanje inicijative i zahtijevanje zalaganja od svih, jer su stvaralaštvo, preduzimljivost i radni elan garancija punog uspjeha u dugoročnoj modernizaciji oružanih snaga kao pretpostavci njihovog jačanja i efikasnosti. Zato komande i ustanove treba stalno da podstiču i razvijaju inicijativu.

Instituti, vojna industrija i vojne škole moraju sve više biti ne samo realizatori već i inicijatori modernizacije oružanih snaga, jer su u stanju da potpunije prate razvoj vojne nauke i tehnike, pa zbog toga i da ispolje veći uticaj na planove naučnoistraživačkog rada i na stvaralaštvo u oružanim snagama uopšte. U svakom slučaju treba stvoriti uslove u kojima niko neće moći da privatizira

nauku, neće moći da ima monopol nad vojnom naukom i stvaralaštvom — niko nema pravo da radi površno, da improvizuje, jer je to, pored ostalog, i preskupo. Mora se raditi u skladu sa dugoročnim planovima, na osnovu realnih zahtjeva i tek kada smo sigurni da će neko oružje ili dio ratne opreme biti duga vijeka, može se prići radu na njegovom razvijanju i proizvodnji.

Tehnička sredstva su veoma skupa, ali ništa nije skuplje od slobode i za nju se sve žrtve i odricanja isplate. Uostalom, život uči da samo onaj ko je spreman da brani svoju nezavisnost može biti siguran da će na svojim granicama obezbjediti mir i nesmetan razvitak svoje zemlje. Zato se prema svemu što se radi mora biti sve kritičniji, sve odgovorniji, realniji u ocjenjivanju sopstvenog doprinosa, odlučniji u zahtjevima da se ono što se postavi stvarno i realizuje. Uporedo s tim mora se biti sve realniji u planiranju, unoseći u planove i rješavajući prije svega, ona bitna strategijska pitanja od čijeg izvršavanja zavisi pripremljenost cijele zemlje za odbranu. Na ostvarenju tih planova treba onda organizovati ljude, usmjeriti njihovu aktivnost i tražiti rezultate.

Čovjek, odlučujući faktor u modernizaciji. U planovima modernizacije oružanih snaga do 1980. godine jedno od težišnih pitanja, koje će se ostvarivati uporedo sa tehničkom modernizacijom, jeste školovanje i pripremanje kadra za rukovođenje odbrambenim pripremama zemlje, za vođenje jedinica u ratu. Uz takvu, kadrovsku modernizaciju moraju se ostvariti sve potrebne pretpostavke: organizacija vojnih škola, materijalna osnova obuke, planovi i programi, nastavnički kadar koji može da obrazuje starješine i vojnike koji će moći uspješno, vješto i znalčki da upotrijebe najmodernije oružje kojim ćemo opremiti naše oružane snage.

Modernizaciju obuke i vaspitanja starješinskog kadra i vojnika treba smatrati važnijom od same tehničke modernizacije. Jer, savremeno oružje je vrijedno i uspješno samo ako je u rukama dobro obučениh starješina i vojnika. Zbog toga se moraju preduzeti ozbiljni naponi radi osavremenjivanja cjelokupnog sistema obuke da bi se dobio visokoobrazovan starješinski kadar čije će stručne i opšteobrazovne mogućnosti biti iznad protivnikovih. On treba da se u procesu modernizacije oružanih snaga priprema za savremeni rat i sve njegove oblike, i to kako za borbu protiv oružane agresije tako i protiv »specijalnih« oblika agresije, čija je svrha da se oslabe unutrašnja kohezija i jedinstvo zemlje, poljuljaju moral i vjera u mogućnost odbrane. To treba naglasiti zbog toga što je nemali broj onih koji, kada govore o opštenarodnoj odbrani, najčešće misle samo na

oružanu borbu, a manje na one oblike agresije s kojima se već danas sučeljavamo. Riječ je o tome da živimo u vremenu kada oružani oblik agresije, po pravilu, nije njen prvi dio, već dolazi na već pripremljen, »smekšan« teren, što se postiže drugim oblicima agresorove aktivnosti koji su veoma opasni za zemlju, žrtvu agresije. U novije vrijeme ima sve više primjera o tome. U Čileu je, recimo, neposredna imperijalistička agresija uslijedila tek pošto je raznim oblicima »specijalnog rata« iz temelja potkopana spremnost zemlje za odbranu, pošto su razoreni moralno-političko jedinstvo i društveno-politički sistem.

U današnjim uslovima jedna od najopasnijih neprijateljevih aktivnosti usmjerena je u pravcu slabljenja klasne svijesti. U tu svrhu se koristi veoma širok spektar raznovrsnih aktivnosti preko kojih se psihološkim pritiskom i ideološkim uticajem nastoji otupljavati klasna svijest ljudi, pogotovo omladine. Svrha te ideološke ofanzive klasnog neprijatelja je u tome da se kapitalizam i imperijalizam predstave u drugačijoj svjetlosti, da se posiju shvatanja kako kapitalizam nije opasan, kako je u njemu lijepo i kako je to sistem koji omogućava blagostanje. Riječ je, dakle, o veoma podmukloj, smišljenoj, suptilno vođenoj i usmjeravanoj psihološkoj aktivnosti na naše ljude, na svijest naše omladine.

Upravo zbog toga komande i organizacije SKJ u oružanim snagama, u sklopu priprema za odbranu, tim oblicima neprijateljeve aktivnosti moraju posvetiti veliku pažnju. Iz toga proističe slijedeći zadatak: te »mirnodopske« oblike agresije treba stalno i dobro izučavati i zajedno sa svim društvenim činiocima odlučno im se suprotstaviti. Starješine oružanih snaga, a JNA posebno, dužne su da kao komunisti i stručni ljudi iniciraju i pomognu sve društvene strukture da se odlučnije uhvate u koštac sa svim oblicima te destruktivne, trajne agresije na svijest masa. Ako širokom aktivnošću pomognu društveno-političkim organizacijama da se podstakne borba na tom području, sasvim je sigurno da neprijatelj neće imati uspjeha u svojim ciljevima. U borbi protiv agresivnih akcija »specijalnog rata« veliku ulogu mogu da odigraju publicistika, štampa, radio-televizija, film i ostala sredstva informacija.

Intenzivniji rad sa vojnicima. Kadrovska modernizacija podrazumijeva i pripremanje starješinskog kadra da sa još više sistema i s još više upornosti i umješnosti uđe u akciju da bi se mlada generacija idejno što bolje naoružala i postala otporna na strane uticaje. Mogućnosti komunista, starješina i komandi su u tom pogledu zaista velike, jer kroz Armiju svake godine prolaze desetine hiljada

mladića. Ako se ti mladi ljudi, inače spremni da brane i ginu za naš socijalistički samoupravni društveni poredak, adekvatno pripreme, onda će cjelokupna modernizacija koju sprovodimo dati rezultate koje želimo. Vojnik se mora šire uključiti u proces modernizacije, pogotovo vojnik-stručnjak. Tamo gdje su oni znalački korišćeni, gdje im je pružena prilika da ispolje inicijativu, entuzijazam i stvaralaštvo — tamo su dali veoma korisne prijedloge, postignut je veći efekat u obuci, dali su značajan doprinos u naporu da se kasarne pretvore u univerzitete opštenarodne odbrane. Za dobrog mladog inženjera u vojničkoj uniformi, za ekonomistu i sl. može biti i treba da bude mjesto i u nekom od naših vojnih instituta.

U narednom petogodišnjem planu modernizacije oružanih snaga komunisti i sve starješine, sprovodeći i odluke Desetog kongresa SKJ, moraju biti na tom području angažovani cijelim svojim bićem, jer je prošao period kada je vojnik samo opismenjavan — učen abecedi političkog rada i upotrebi ličnog naoružanja u borbi. Sada ga, uz najneposredniju saradnju omladinske organizacije u bataljonu, u puku, treba osposobiti za šire učešće u izgradnji zemlje, za rad u odbrambenim pripremama društva i sl.

U tom pogledu se očekuje da će omladinska organizacija u Armiji svojom aktivnošću djelovati na svijest mladih ljudi. Kada je posrijedi briga za vaspitanje mladih, velik značaj imaju neposredni kontakti starješina s vojnicima. Takvi susreti često su važniji od mnogih drugih poslova koje starješina obavlja. Za mladog čovjeka mnogo znači ako se susreće i razgovara sa svojim starješinama. Taj ljudski odnos i drugarski razgovor ostavljaju na mlade ljude utisak ne samo dok su u Armiji već i poslije, kad iz nje odu. I time se doprinosi u nastojanju da vojnik iz Armije ode idejno naoružan — da bi bio spremniji da brani svoju zemlju od svih oblika agresije. Taj zadatak je naglasio i drug Tito u razgovoru sa delegacijom oružanih snaga na Brionima, na Dan Armije prošle godine, kada je, govoreći o Armiji kao školi za podizanje i razvijanje ljudi koji će nastavljati djela i pregnuća borbenih ratnih i poslijeratnih generacija, biti nosioci daljeg razvitka i ideja o izgradnji socijalizma i uopšte boljih društvenih odnosa, rekao:

»Naša armija mora biti rasadnik takvog kadra, mora biti vaspitač naše omladine. Jer, gotovo svi naši mladi ljudi prolaze kroz Armiju. Razvijajmo u njima taj duh, jer je to potrebno za našu budućnost, za dalji razvitak socijalizma. To je obaveza vaša i svih koji danas rukovode našim vojnim jedinicama. U našoj armiji je važno da ljudi ovladaju tehnikom. I ja sam ponosan što u našoj

armiji danas imamo, uglavnom, najrazvijeniju tehniku i što se naši ljudi vrlo brzo osposobljavaju da njome rukuju. Ali, ja smatram još važnijim to da se kod ljudi u Armiji, pored tih znanja, razvijaju disciplina i vjera u sopstvene sposobnosti i sva ona svojstva koja će im u društvu omogućiti da budu nosioci pravilnog socijalističkog razvitka.

Nova etapa. Predstoji, dakle, nova etapa u modernizaciji oružanih snaga SFRJ. U tome svako ima svoje zadatke, svoju ličnu i društvenu odgovornost. To će se odvijati prema utvrđenim planovima, uz puno stvaralaštvo svakog pojedinca, svake jedinice, naučne i školske institucije. Taj rad treba organizovati, stalno usmjeravati i unapređivati kako bi se u toj, sljedećoj etapi modernizacije dalje razvio i unaprijedio sistem opštenarodne odbrane koji će obezbijediti miran i nesmetan razvitak naše zajednice u ovom regionu svijeta u kojem je vojno-politička situacija sve komplikovanija, a prava razvoja događaja sve neizvjesniji. I samo zato što želimo da našim građanima obezbijedimo miran i nesmetan samoupravni socijalistički razvoj — mi se naoružavamo i spremamo za rat, za odbranu. To činimo poučeni sopstvenim saznanjem i iskustvom drugih — da se agresija može spriječiti samo ako postoje snage spremne i sposobne da joj se suprotstave. Naoružavamo se i javno pred svijetom kažemo: jačanjem sopstvenih oružanih snaga nikoga ne ugrožavamo; mi sa svim susjedima želimo dobre odnose, ali se moramo spremati, spremamo se i spremni smo da svakoga ko na ma koji način pokuša da ugrozi naše revolucionarne tekovine i našu slobodu u tome spriječimo, a slobodu, nezavisnost i teritorijalni integritet SFRJ — odbranimo.